

Balogi Barbara

A PÉNZHEZ ÉS HATALOMHOZ VALÓ VISZONY CSOPORTKÉPZŐ SZEREPE¹**Bevezetés**

Az eddigiekben a hallgatók életében valójában központi szerepet játszó szórakozóhelyekre, fogyasztásra, kulturális és szabadidős szokásokra és az ezek által létrejövő egyetemista-csoportokra helyeződött a hangsúly. A továbbiakban három esettanulmány alapján egyrészt a pénzszerzés különböző módjairól lesz szó, másrészt a hatalomhoz való viszonyról.

A szerencsejáték nemcsak egy szórakozási forma, hanem olyan csoportképző tényező is, mely az együtt játszó kiscsoport tagjainak életmódjára, életstílusára, gondolkodásmódjára is hatással van. A pénzszerzési stratégiák a rendszeresen jövedelmet szerző diákok nagyobb csoportját jellemzik, akik egymással nem feltétlenül állnak személyesen is kapcsolatban. Egyetemi éveiket és az egyetemi tevékenységekhez való viszonyukat azonban meghatározza jövedelemszerző tevékenységük.

Az érdekérvényesítés lehetőségei szempontjából többféle csoportról beszélhetünk. A HÖK-ösök kiscsoportot alkotnak: interakciókban vannak egymással, közös a HÖK-ön belüli tevékenységük. A HÖK-höz közeli nem feltétlenül ismerik egymást, de közös bennük, hogy valamilyen közelebi kapcsolatban vannak a HÖK-ösökkel. Végül a „HÖK-telenek” nagy csoportjába tartoznak mindazok, akik nem HÖK-ösök, és nincsenek is kapcsolatban a HÖK-ösökkel.

1. A pénzszerzés szenvedélyes útja, avagy a szerencsejáték-függők közössége²

A következőkben a szerencsejáték függőség által létrejött közösség jellemzésével foglalkozunk. Ahogy majd látni fogjuk, ebben az esetben zárt csoportról van szó. Az esettanulmány módszere a külső szemlélőként végzett résztvevő megfigyelés, mely-

nek során egy hétfős, szerencsejáték-függőség által kialakult egyetemista csoporthoz csatlakoztam. A csoport néhány tagja ismerős volt.

A kizárólag férfiakból álló egyetemista társaságot fiatalos megjelenés jellemezte. A csoport tagjai nem a külsőségek alapján válogatják ismerőseiket, ezek a dolgok nem jelentenek összetartó kapcsolatot a társaság kialakításában.

Az este folyamán két kaszinóba látogatott el a csoport, ahol kisebb, általában 2-3 fős csoportokra oszlott. Így rohamozták meg a különböző játékgépeket, a kockás géptől kezdve a hagyományos „nyomogató gépeken” át egészen a kártyás gépekig. A játék közben a nyerőgépekről való illogikus okoskodások természetesen előkelő helyett foglaltak el a témák között, de megbeszélték a napi dolgaikat, eseményeiket is. Mindez jól jelzi, hogy a közös szenvedély egyfajta összekötő kapcsolatot jelent számukra, és hogy szenvedélyükön túl az egyéb társasági programokat is közösen végzik. Azonban, ahogy közben átnéztem más (szintén hozzájuk tartozó) kiscsoportokhoz, illetve gépekhez, láttam, hogy ez nem általános. A nagyobb függők teljesen a gépre koncentráltak. Csak a játékgépekről beszéltek, vagy síri csendben, csillogó szemekkel játszottak. Tehát a legszenvedélyesebb játékosok, akik nagyobb pénzzel játszanak, komolyabban veszik a dolgot, és játék közben nem ismernek tréfát. Minden erejükkel a nyeresésre koncentrálnak.

A nyerőgépekkel való játék után a rulett-teremben folytatódott az este. Az itt „felszolgáló” hölgyek ismerősként üdvözölték a társaságot. A fiúk egyfajta otthonosságot éreztek a terembe lépve, amit a rulett asztal melletti kényelmes forgó székek, a „baráti” fogadtatás és a kiszolgálás csak tovább erősített.

A rendszeres szerencsejátékozók körében gyakran esik szó a társaságban teljesen elfogadottnak, általánosnak mondható körbetartozásról és ennek mértékéről. A gyorsan „kieső”, pénzt felélő, de még játszani akaró „bajtársuknak” zokszó nélkül adnak kölcsön a több pénzzel elinduló, esetleg a nap folyamán nagyobb összeget „leakasztott” játszótársak. Nem volt nehéz megállapítani, hogy ez

¹ Ezt a részt Balogi Barbara szerkesztette. Az esettanulmányokat Nótin Tamás (1.), Cselószki Ágnes (2.) és Balogi Barbara (3.) készítette.

² Az esettanulmány Nótin Tamás munkája.

a fajta körbetartozás elég erős kötődést, kapcsolatot, de egyben függést is generál a csoporton belül. Azonban ez megnehezíti a játékból, illetve a társaságból való kilépést.

A kaszinók elhagyása után a társaság egy hangulatos kocsmában folytatta estjét, ahol a rulett asztal hiányából fakadóan több lehetőség nyílt a különböző interakciók megfigyelésére. Kérdések feltevésére, beszélgetésre is több esély volt, mint mikor a játék fogságában csillogó szemekkel játszó profi játékos közelében voltam. A beszélgetések során kiderült, hogy négy fiúnak elváltak a szülei, illetve, hogy öten szerényebb körülmények között élnek. Ők valójában nem engedhetnék meg maguknak ezt az olcsónak nem nevezhető „hóbortot”. Az előbb említett 4-5 fő valószínűleg azért kerülhetett közelebbi kapcsolatba a szerencsejátékokkal, mert a korábbi kapcsolataik, az anyagi és a családi egzisztenciájuk a szülők válása következtében megbomlott.

Két személy azonban lényegesen nagyobb anyagi potenciállal rendelkezik, mint a másik öt. De vajon mégis miért vonzza akkor őket is a meggazdagodásnak e nem túl reális útja? A válasz egyrészt a szenvedélyben keresendő, amit egy idő után már nehéz leküzdeni. Másrészt viszont meghatározó tényező a családi háttér. A beszélgetés során kiderült, hogy az illetők szülei és közeli hozzátartozói az év jelentős részét nem Debrecenben töltik. Valamilyen szinten elhanyagolják őket, még ha anyagilag minden lehetséges erejükkel igyekeznek is segíteni nekik. Talán ennek tudható be, hogy más területen igyekeznek társaságot, célokat keresni. A családi háttérre jellemző még, hogy általában egyedülállók a csoport tagjai, azaz az év jelentős részében nincs, vagy egyáltalán nincs tartós párkapcsolatuk.

A családi változó mellett hangsúlyos szerepet kap az egyetem, illetve az arra fordított idő. A hét személyből négy jelenleg passzív féléven van, de a többiek sem igyekeznek az egyetem minél előbbi elvégzéséért. A passzívon lévő hallgatók egyikének sincs állandó munkahelye, sőt, többségük még alkalmi állást sem vállal. Azt állíthatjuk tehát, hogy az iskolai kudarcok, a túl sok szabadidő, illetve a céltalan életszemlélet is „besegített” abba, hogy a játékgép felé fordultak e csoport tagjai. Egyfajta kiteljesedést jelenthet nekik, mikor játszanak és az esetleges nyeresémmel próbálják kompenzálni azokat a – nem feltétlenül anyagi – kudarcokat, melyek az életben érték őket.

A kocsmai beszélgetés azonban jól mutatta, hogy a vizsgált csoport a játéktermen kívül is összetartó közösséget alkot. A számtalan múltbéli történetet, vicces bulis sztorit, közös összejövetelt hallva megerősítették feltételezésemet, miszerint a csoport tagjai számíthatnak egymásra. Nemcsak a szerencsejáték iránti vonzalmuk csillapítására törekcsenek egy-egy összejövetelük alkalmával, hanem közös programok is összekötik őket. És bár alapjában a szerencsejátékból származó függés, az említett körbetartozás tartja össze talán leginkább a társaságot, az általuk elmesélt történetek jól illusztrálták, hogy az évek alatt „játósztársakból” igazi barátá váltak.

2. Pénzszerzési stratégiák az egyetemisták körében³

Annak ellenére, hogy az egyetemisták nagy része a bulizást, szórakozást helyezi előtérbe egyetemi évei során, nemcsak a diákok által kedvelt szórakozóhelyek határozzák meg csoportvilágukat. Az egyetemi tanulmányok mellett folytatott munka és a hallgatói önkormányzat ismerete, tehát az érdekérvényesítés is csoportképző tényezők a hallgatók életében.

A következőkben arról kívánunk képet festeni, hogy az egyetemisták milyen jellegű munkát vállalnak az egyetem mellett, milyen gyakran dolgoznak, illetve, hogy akik dolgoznak, miért teszik. A főbb fogalmak tisztázása után az általam készített interjúk segítségével próbálom feltárni és szemléltetni, hogy a diákok milyen módját választják a munkaszerzésnek.

Ahogy az eddigiekben, itt is különbséget kell tenni nappali és levelezős hallgatók között. A levelezősök az esetek többségében épp azért tanulnak levelező tagozaton, mert mellette állandó munkát végeznek. Az ő esetükben nem arról van szó, hogy az egyetem mellett dolgoznak, hanem arról, hogy a munka mellett tanulnak.

A másik tisztázni való fogalom a „pénzszerzési stratégia” kifejezés. Pénzszerzési stratégia alatt minden olyan tevékenységet értünk, amellyel a hallgató plusz jövedelemre tesz szert úgy, hogy azért ténylegesen erőfeszítéseket kell tennie. A különböző támogatások és juttatások tehát nem tartoznak ide, sőt, még az ösztöndíj sem. Bár az ösztöndíjért

³ Az esettanulmányt Cselószki Ágnes készítette.

megdolgozik a diák, de ez a kötelessége is egyben, és nem tudhatja előre biztosan, hogy munkáját honorálni fogják-e vagy sem. Tehát dolgozni a pénzért dolgozik a diák. Tudja, hogy a következő hónapban megkapja munkájáért a fizetését, ellentétben a tanulással, melynek nem az anyagi javak megszerzése az elsődleges célja.

A dolgozó egyetemisták nem képeznek homogén és zárt csoportot. Az ő esetükben nem beszélhetünk kulturális értelemben csoportról, de még talán szociológiai értelemben is kétséges, hogy csoportot alkotnak-e, mivel nincs úgynevezett „mi” tudatuk, és nincsenek közös meghatározott céljaik.

A tanulmányaikat folytató hallgatók három csoportba sorolhatók. Először is vannak, akik nem dolgoznak, mert a szülőktől kapott pénzből és a támogatásokból, ösztöndíjkból befolyó összeg fedezi minden kiadásukat (vagy azért, mert sok ez a pénz, vagy azért, mert nincsenek nagy igényeik), vagy pedig azért nem tudnak dolgozni, mert teljesen a tanulmányaikra koncentrálnak, és nincs idejük még heti egy-két napot sem dolgozni.

Másodsorban sokan vannak, akik azért dolgoznak, mert nem tudnák az egyetemhez szükséges anyagiakat előteremteni munka nélkül, vagy éppen már az egyetem utáni életre készülnek. Spórolnak, esküvőre gyűjtenek, vagy egyszerűen csak szeretnének levenni egy kis terhet a szüleik válláról. Emellett azonban nem felejtik el kötelességeiket sem, melyek az egyetemista léttel járnak.

A harmadik és egyben legjelentősebb csoportba azok tartoznak, akik hetente járnak bulizni, szórakozni, sőt az sem ritka, hogy hetente többször, kétszer-háromszor is lerészegedésig isszák magukat egy-egy bulizás alkalmával. Ezt az életmódot azonban finanszírozni is kell valamiből, és keveseknek jut még erre is abból, amit az albérlet, illetve kollégium kifizetése mellett a szülőktől kapnak. Így az egyetlen megoldás valamilyen diákmunka vállalása, aminek elvégzéséért esetleg még a gyakorlati órák kihagyását is vállalja a diák.

Mindezek előzményének tekinthetjük az egyetemisták helyzetének az utóbbi évtizedekben bekövetkezett változását. Régen nem mindenkit illetett meg az a megtiszteltetés, hogy egyetemistának vallhatta magát, hogy felvették az egyetemre. Komoly elhatározás és akarat, elszántság szükségeltett ah-

hoz, amihez ma még csak átlagosnak sem kell lenni. Az egyetem presztízsértéke akkoriban a maihoz nem fogható nagyságú volt. Mára azonban alapvetővé vált, hogy a fiam, lányom, testvérem, barátom, barátnőm egyetemista. Ezzel pedig az is együtt jár, hogy az egyetemisták jelentős része nem képes megbecsülni, értékelni és kihasználni a lehetőséget, amit kapott. Nagyon sok egyetemista itt eltöltött öt éve csak a szülőktől való szabadság és függetlenség minél nagyobb kihasználásáról szól. Ezek a hallgatók a szemináriumokon általában még megjelennek, az előadásokra viszont már ritkán járnak be. A jegyzeteket a vizsgaidőszakban kéri el azoktól a csoporttársaiktól, akik bejártak az órákra. Így kerül ki az egyetemista a nagyvilágba öt év bulizás után negyedannyi tudással, mint amit megszerezhetett volna.

Azoknak tehát, akik az egyetem mellett dolgoznak, nincsenek olyan attribútumaik, melyek általánosan jellemzőek lennének. Nem mondható el, hogy az egyes nemekhez, életkorúakhoz, szakokhoz, stb. tartozók inkább vállalnak munkát, mint a másik nemhez, korhoz, szakhoz tartozók. Azonban mégis alkotnak egyfajta csoportot az egyetemistákon belül, és körük egyre inkább bővül, ezért érdemes velük komolyabban foglalkozni.

A diákok tehát munkát keresnek, néhányan pedig felismerve ezt iskolaszövetkezeteket alapítottak, nagyban segítve ezzel mind a tanulókat, mind pedig a munkáltatókat. A következőkben ezekről a szövetkezetekről szeretnénk tisztább képet nyújtani, mivel a diákmunka szempontjából igen jelentősek.

Ezek a szövetkezetek nem tekintenek vissza hosszú múltra, ezért róluk leginkább az interneten tájékozódhatunk. Vezetőik maguk is tudják, hogy a diákok, a potenciális munkavállalók is általában az internetről szerzik információikat, ezért jól áttekinthető, egyszerűen kezelhető és nem utolsó sorban informatív weblapokkal rendelkeznek. A honlapokon nem csak a diákoknak nyújtanak kellő tájékoztatást, hanem a cégeknek is, melyek kapcsolatban lépve a szövetkezettel szerződést köthetnek és jelezhetik igényüket a diákmunkásokra.

A szövetkezetek céljait szinte mindegyik weblapon megtalálhatjuk. Egy igen szépen megfogalmazott és összeszedett példa a célokra a következő: *„Célunk, hogy hidat képezzünk a munkavállalók és a munkaadók azon csoportjai között, akik külső kö-*

rülmények miatt egyébként nem, vagy csak rosszabb feltételekkel találhnának egymásra. Ezen belül különös figyelmet fordítunk a fiatalok tapasztalatszerzési és elhelyezkedési lehetőségeire. Ehhez olyan minőségi munkaerő-szolgáltatást kell biztosítanunk, ami erkölcsi tartásra és komoly szakmai tudásra épül, és a teljesített szolgáltatásaink egyaránt szolgálják megrendelőink és fiatal munkavállalóink érdekeit.”⁴

Van azonban olyan szövetkezet is, melynek elsődleges célja, hogy az egyetemistáknak szakmába vágó munkát biztosítson az egyes cégeknél, hogy elméleti tudásukat mihamarabb hasznosítva szakmai tapasztalatot szerezzenek – melyet ma már szinte minden cég elvár az állásra jelentkezőktől. Ezeknek a munkáknak köszönhetően az egyetemistának a diploma megszerzése után nem kell álláskereséssel bajlódnia, mert a cég, amelynél dolgozott, tárt karokkal várja a gyakorlattal rendelkező ismerős arcot.⁵

Fontos megjegyezni, hogy az ilyen szövetkezetek csak a 17. életévüket betöltött diákokat közvetítik ki, valamint, hogy a 18 év alatti fiatalok nem dolgozhatnak éjszaka. A munkavállaló és a szövetkezet szerződést kötnek, valamint a diák egyszeri belépési díjat fizet, amit vagy a belépéskor fizet ki készpénzben, vagy az első munkabéréből vonják le. Az esetek többségében országos kiterjesztésű szövetkezetekről van szó, melyek több tízezer taggal rendelkeznek. Ezeknek legalább a fele egyetemista.

Nem esett még szó a munkalehetőségekről, melyek között a diákok válogathatnak. Itt nincs lehetőség arra, hogy minden munkalehetőséget bemutassak, így csupán felsorolásszerűen említek meg néhányat a kínálgató lehetőségek közül. Íme néhány: polcszerviz, árufeltöltés, szórólapon, piackutatási tevékenységek, hostess, tolmácsolás, fordítás, idegenvezetés, adatrögzítés, adminisztratív munkák, borítékolás. Mindezek mellett az egyes szövetkezetek kifejezetten szakmai célú munkákat is kínálnak, úgymint programozás, IT support; rendszergazda; honlap-fejlesztés, WEB üzemeltetés, karbantartás.

Tehát, ahogy a világban és az élet minden területén átrendeződtek az értékek, úgy az egyetemista

⁴ www.furgediak.hu

⁵ http://www.schonherz.hu/diszl/index.php?page=aboutus_student

életmód is igencsak megváltozott. Az anyagi javak felértékelődtek, értékét mára már egyre nehezebb követni és megfelelni neki. A fiatalok életében még fontosabb szerepet játszik a divat, a stílus. Náluk már nemcsak az a lényeg, hogy legyen, hanem hogy minél újabb, minél modernebb legyen az adott eszköz, ruha, stílus, egyszóval bármi, ami a külsőségeket jelképezi. Ezt azonban fedezni is kell valamiből. A fiatal, aki mindenhol a külsőségekkel szembeni magas elvárásokkal találkozhat, inkább elmegy hetente többször dolgozni – akár éjszaka is –, csak, hogy tudja tartani a társaival a szintet. A középiskolásokra még inkább ez a fajta magatartás jellemző. Számukra még nem fontos a takarékoskodás, a spórolás, a gyűjtögetés, mert tudják, hogy még évekig otthon lesznek. Az egyetemistáknál az ilyen felfogás már kevésbé jellemző. Köztük már sokan vannak, akik teljesen külön élnek szüleiktől, egy forintot sem kapnak otthonról, vagy, ha esetleg még otthon élnek, tudják, hogy az egyetem végeztével – ami tőlük már nem áll olyan távol – elkezdik saját életüket, aminek nem szeretnének üres zsebbel nekivágni. Az egyetem mellett próbálnak találni alkalmat arra, hogy néha elmenjenek dolgozni és minden hónapban tenni egy keveset a „jövő perselyébe”.

A fentebb leírt ismeretek bővítésére 12 interjú készítem, melyek elemzésével még teljesebb képet szeretnék nyújtani a „pénzszerző egyetemisták” stratégiáiról. Az interjúk során problémát okozott, hogy az alanyok öntudatlanul meg akartak felelni az elvárásoknak, valamint a kérdezőnek is. Ez az anyagiakra vonatkozó témában még inkább felerősödik, és lehetséges, hogy nem minden kérdésre válaszoltak őszintén alanyaim, mert nem akartak „szégyenben maradni” a kérdező előtt.

Az interjúban mindenek előtt fontosnak tartottam megkérdezni, hogy anyagi szempontból hogyan ítélik meg a családjuk helyzetét. Megkértem őket, hogy családjukat egy ötfokú skálán helyezték el, ahol az egyes jelenti a legszegényebbet, az ötös a leggazdagabbat. A megadott válaszok 1,5-től 4-ig terjedtek. Ezekből az értékekből azonban csak egy-egy volt. Az esetek többségében a hármast választották, tehát úgy érzik, hogy családjuk anyagi szempontból a középosztályhoz tartozik. Ez az eredmény azonban valószínűleg a fentebb említetteknek „köszönhető”, tehát hogy senki sem szeretne rossz színben feltűnni sem azáltal, hogy túl jónak, sem azáltal, hogy túl rossznak ítéli meg családjának anyagi helyzetét.

A tizenkét interjúalany egyharmada a *nem dolgozó* csoportjába tartozik. A négy nem dolgozó közül hárman több mint 40.000 forintból gazdálkodnak havonta, aminek jelentős részét két esetben a szülőktől kapják, egy esetben pedig fele-fele arányban a szülőktől és az egyetemtől/államtól támogatások formájában. Így ők azért nem vállalnak az egyetem mellett semmilyen munkát, mert tökéletesen tudnak gazdálkodni a rendelkezésre álló pénzzel, köszönhetően valószínűleg annak is, hogy havonta csupán egyszer-kétszer járnak el bulizni. Egy alany volt, aki a nem dolgozók másik csoportját képviselte, melybe azok tartoznak, akik százszázalékosan az egyetemi tanulmányaikra összpontosítanak, és emellett nincs idejük még rész munkaidős állásra sem, habár szükségük lenne a plusz jövedelemre. Ez a diák sem jár havi két alkalomnál többször bulizni, és nincsenek extra igényei, azonban az előbbi három alanytól eltérően ő csak 25.000 Ft-ból tud gazdálkodni, melyből ki kell fizetnie a kollégiumi díjat, a különórát és sok esetben a ruhákat is magának vásárolja. Emiatt, habár fontosnak érzi, hogy legyen egy kis megtakarítása, amihez a nehezebb időkben, vagy esetleg baj esetén nyúlhat, nem tud félretenni. Így inkább megmondolja, hogy mire költi a rendelkezésre álló pénzt, de nem megy el dolgozni, mert tanulmányait mindennél előbbre valóknak tartja.

Az önmagáért, illetve szüleiért dolgozó csoportot az jellemzi, hogy dolgoznak ugyan, de vagy azért, mert a helyzet, az élet rákényszeríti őket, ugyanis pénz nélkül nem tudnák egyetemi tanulmányaikat fedezni, vagy egyfajta önállóságra törekednek, vagy pedig szülei válláról szeretnék a terhek egy részét levenni. Öten tartoztak ebbe a kategóriába. Hárman nem kapnak szüleiétől semmilyen anyagi támogatást, de egy alany ki is emelte, hogy azért, mert nem kér. Ebben is visszatükröződik, hogy a pénzkeresést az önállóságra vágyás motiválja. Kettőn kapnak otthonról is pénzt, sőt, az egyik diák még a nagyszüleitől is kap havonta 20.000 forintot.

Az, hogy a szorgalmi időszakban hol laknak, teljesen változó. Van, aki otthon, van, aki kollégiumban, és van, aki albérletben. Azonban az utóbbi kettőt a diákok minden esetben maguk finanszírozzák. Mindenképp jelez valamit, hogy bulizni egyikükük sem jár heti egy-nél többször. Ezt a választ is csak egy ember adta. A többiek havonta egyszer, maximum kétszer mennek el. Ezek a fiatalok (egy kivétel) vagy önálló időbeosztásban dolgoznak (fordítás), vagy pedig hetente maximum két alkalom-

mal, de akkor sem nyolc órát, hanem alkalmanként öt-öt órát. Azonban olyan is volt, aki csak nyáron dolgozik. Így róluk elmondható, hogy megtalálták az egyetem és a munka közti egészséges egyensúlyt, nem hanyagolva el tanulmányaikat sem. Egy diák volt, aki mindennap dolgozik, ő azonban a szakmájában teszi mindezt, és mint ahogy az interjújából kiderült, tanulmányai végeztével ugyanennél a cégnél fog főállásban dolgozni. Hozzá kell tenni, hogy ez a fiatal már teljes önállóságban él a szüleitől függetlenül, így minden kiadását önmagának fedezi.

Négy diák említette, hogy rendelkezik valamiféle megtakarítással, vagy azért, mert lakásra vagy esküvőre gyűjtenek, vagy, mert saját erőből szeretnék elkezdni önálló életüket, vagy azért, mert „*mindig adódnak váratlan kiadásaim, és ha nincs megtakarításom, nem biztos, hogy kapok a szüleimtől*” (Betti, 20 éves lány). Egy diák volt csupán, akinek nincsenek megtakarításai, de nem azért, mert önmagára költi: „*Fontosnak tartanám, mert kell egy kis töke ahhoz, hogy az ember el tudjon indulni a saját útján, tudjon lakást venni, vagy albérletbe menni, ha el akar költözni a szüleitől. Azonban nálunk én is próbálok itthon segíteni, beszállni a rezsibe is, mert szüleimnek nem valami sok a nyugdíja. Ezért nem tudok megtakarítani.*” (Edit, 23 éves lány)

Négyen regisztrált tagjai valamelyik iskolaszövetkezetnek, de közülük csupán ketten dolgoznak ennek keretein belül. Jól látható tehát, hogy ezeknek a diákoknak elsősorban nem azért fontos, hogy dolgozzanak, mert sokat költenek, hanem azért, mert vagy már önálló életet élnek, vagy tervezik, és arra gyűjtenek. Természetesen ez a csoport is jár szórakozni, de a pénzüik nagy részét nem erre költik, hanem azokra a dolgokra, amelyek a mindennapi élethez elengedhetetlenek.

A legjelentősebb csoport, tehát a *szórakozásért, bulizásért dolgozó csoport* legfőbb jellemzője, hogy bár az ebbe tartozók kapnak otthonról segítséget vagy az egyetemtől ösztöndíjat, illetve egyéb támogatásokat, esetleg mindkettőt (otthonról és az egyetemről is), azonban olyan – nem alapvető – igényeik vannak, melyeket ebből nem tudnak fedezni, ezért el kell dolgozniuk.

Az interjúalanyok között volt olyan, aki nagy valószínűséggel az önállóságát akkor is fenn tudná tartani, ha nem dolgozna ennyit, hanem az előadásokra járna be. Azonban neki fontosabb, hogy saját

igényeit ki tudja elégíteni, ezért inkább kihagy egy-két előadást, és megkeresi helyette a számára szükséges pénzt.

További két, ugyanebbe a csoportba sorolható interjúalany is kollégiumban lakik a szorgalmi időszak alatt. Egyikőjük csak a támogatásokra és saját keresetére számíthat, azonban még így is több pénzből gazdálkodik, mint az, aki kap havonta 10.000 forintot a szüleitől, valamint támogatást is, azonban utóbbinak az összege nem haladja meg az 5.000 forintot. Egyikőjük bulizásra, a másik pedig ruhákra költi el a legtöbb pénzt.

Fontos megemlíteni, hogy hármójuk közül csupán egyiküknek van megtakarítása, neki is csak egy kevés. A másik két ember egyik hónapról a másikra él. Ketten regisztrált tagjai valamely iskolaszövetkezetnek, azonban csak egyikük dolgozik ennek keretein belül. A másik két alany közül az egyik bolti eladó (heti öt alkalommal négy órában), a másik pedig a vérellátó központban segít (havi 2 alkalommal 8 órában).

A fentiekben tehát mindhárom típusra láthatunk példát, bár a köztük lévő határok néha elmosódni látszanak. Ugyanis volt olyan interjúalany, aki nem kap semmilyen támogatást és a szüleitől sem zsebpénzt, mindent önmagának keres meg, így a második csoportba kellene őt sorolnunk. Azonban egyértelmű, hogy számára a vásárlási igényeinek kielégítése az elsődleges szempont, nem a jövőjére gyűjt, nincs megtakarítása. Így ahelyett, hogy áttennénk őt a második kategóriába, inkább kitégítjük az elsőt, és azt állítjuk, hogy az első csoportba tartozók nem feltétlenül kapnak a szüleiktől és az egyetem-től/államtól pénzt, azonban mindenképp jellemzi őket az, hogy gyakran járnak bulizni, vagy extra igényeik vannak (az átlagosnál gyakoribb vásárlás), nem készülnek a jövőre, és egyetemi tanulmányaikat sem veszik olyan komolyan, mint a másik két csoport tagjai. Tehát az egyes csoportokról való képalkotásakor nyitottnak kell lennünk.

Jól látható tehát, hogy ma már természetes, ha egy diák dolgozik. Sok esetben kényszermegoldásról van szó, mellyel a szülőket is nagyban segítik. Azonban fontos lenne, hogy megtalálják az egészséges egyensúlyt tanulás és munka között, mert az egyetemen a tanulás kell, hogy az elsődleges legyen. A diploma megszerzése után egész hátralévő életükben dolgozhatnak még. Arra azonban már minden bizonnyal

nem lesz több lehetőségük (hacsak nem nyugdíjas korukban), hogy nappali tagozatosként a hét majd minden napján csak a tanulásra fókuszáljanak.

3. Az érdekérvényesítés lehetőségeinek csoportképző ereje⁶

A Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatóit három csoportba lehet sorolni a Hallgatói Önkormányzat tagjaival való kapcsolatuk alapján. Külön csoportot alkotnak a Hallgatói Önkormányzat tagjai, közismert néven a HÖK-ösök. Beszélhetünk egy HÖK-közeli rétegről, akik kapcsolatban állnak a Hallgatói Önkormányzat valamely tagjával, illetve vannak azok a hallgatók, akik nem rendelkeznek ezzel a fajta kapcsolati tőkével. Őket nem túl találóan HÖK-teleneknek nevezzük a továbbiakban.

A Hallgatói Önkormányzat formális csoportként definiálható, mivel szervezeti szabályok határozzák meg működését. A felsőoktatási törvény szerint a Hallgatói Önkormányzatnak a felsőoktatási intézmény minden beiratkozott hallgatója tagja, függetlenül attól, hogy tanulmányait milyen oktatási formában végzi. A hallgatói önkormányzat tisztségviselőit és képviselőit a hallgatók választják meg, ennek során minden hallgató választó, illetve választható.

A Hallgatói Önkormányzat egyetemi és kari szintre tagolódik, de minden esetben jelentős teret szentelnek az egyetemen működő kulturális szerveződéseknek, hallgatói szervezetek támogatásának. Feladataik közé tartozik a hallgatók anyagi és szociális problémáinak kezelése. Fontos tevékenységi körük továbbá a kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás az ország más felsőoktatási intézményeivel. A Bölcsészettudományi Kar Hallgatói Önkormányzata 15 fős, és minden képviselőnek saját feladatköre van.⁷

A HÖK-ösök rengeteg közös rendezvény megszervezésében és számos közösséget építő programban vesznek részt. Ezek során lehetőségük van társaik közelebbi megismerésére és barátságok kötésére. Tehát ahogy az informális csoportban, úgy itt is dominálnak a személyes kapcsolatok, szimpátiák és közös érdekek (Andorka 2006).

⁶ Az esettanulmányt Balogi Barbara készítette.

⁷ http://hok.btk.unideb.hu/?page_id=19/

A Hallgatói Önkormányzaton belül, mint formális csoportban jellemző a csoporttagok helyzetének differenciálódása, és fennáll egy presztízshierarchia kialakulásának lehetősége. A HÖK-nek van elnöke, vannak alelnökei, az elnök munkáját pályázati, illetve sportügyvivők, irodavezetők segítik. Ezen pozíciók alapján beszélhetünk a HÖK tagjainak státusáról. A pozíciók megszerzésének eszközeiben nagy súlyt képvisel a helyi közéletben való részvétel, a mozgalmi munka, a politikai elismerés megszerzésére alkalmas tevékenység (Andorka 2006).

A HÖK elsősorban a hallgatók érdekeit képviseli, rajta keresztül valósulhat meg az egyetemisták érdekeinek érvényesítése. Érdekképviselőtről akkor beszélünk, ha egy beazonosítható kör felhatalmazása alapján végeznek érdekvédelmi munkát, melynek célja a felhatalmazás teljesítése.⁸ A HÖK feladatai közé tartozik továbbá a diákélet változatosságáról való gondoskodás, tehát a diákság képviselőitől kívülről a szakestek és egyéb szórakozást ígérő rendezvények szervezése. Azonban nem szabad megfeledezni a különböző ösztöndíjak, pályázatok, támogatások, kollégiumi férőhelyek elbírálásáról sem. Az ezekről való döntés szintén a HÖK kezében van.

Tapasztalataim azt mutatják, hogy a debreceni egyetemisták nagy része nincs megelégedve az őket (elvileg) képviselő Hallgatói Önkormányzat munkájával, illetve a különböző ügyintézéses folyamatainak módszereivel. A HÖK nem képviseli megfelelően a hallgatók érdekeit, és ez többször okoz feszültséget az egyetemisták életében. Csoporttársaimmal azt vettük észre, hogy azok a diákok, akik ismeretségben állnak a HÖK valamely munkatársával, sokkal könnyebben tudják érdekeiket érvényesíteni, mint az ezekkel a kapcsolatokkal nem rendelkező hallgatók többsége.

Már Bourdieu is megfogalmazta, hogy a társadalom szereplői között létrejövő kapcsolatok hasznosítható tényezőt, erőforrást jelentenek az egyén életében. A szerző szerint: *„A kapcsolatháló olyan beruházási stratégiák terméke, amelyek társadalmi kapcsolatok megteremtésére és fenntartására irányulnak, amelyek pedig előbb-utóbb közvetlen haszonnal kecsegtetnek és a kapcsolattartás folyamán az esetleges lekötöttségek tovább növelik valakinek a tőkét”* (Bourdieu 1988).

⁸ www.emla.hu/noszal/konf2_memos/erdekeru.doc

Coleman is arról ír, hogy egy társadalmi struktúrában a társadalmi tőke megkönnyíti a struktúrán belül a cselekvők bizonyos cselekedeteit, és hozzáteszi, hogy „a társadalmi tőke lehetővé teszi bizonyos, máskülönben elérhetetlen célok megvalósulását” (Coleman 1998).

Tehát az említett három csoport, vagyis a HÖK-ösök, a HÖK-közeli és a HÖK-telenek nem túl harmonikus rendszerbe illeszkedve egészítik ki és segítik egymást. Az alá-, fölé- és mellérendelő situációk erősen érzékelhetők, annak ellenére, hogy a HÖK tagjai is egyetemisták. Nem áll fenn a közös célokhoz, együttes tevékenységformákhoz való közös viszony.

A HÖK-ösök és a HÖK-telenek megkülönböztetése eleve kizárja az empátiát. Ezáltal kialakul egy árok, amely elválasztja a két csoportot egymástól. Ezen az árkon keresztül bármit gondolhatnak a HÖK-ösökről a HÖK-telenek, de ha kialakul egy negatív elfogultság egy csoporttal szemben, kevésbé vehető észre a pozitív jellemzők. Vagyis kialakulhat a HÖK-vel szembeni előítélet, ami azt jelenti, hogy valaki elegendő információ vagy tapasztalat nélkül előre eldönti, hogyan viszonyul a másikhoz, és biztos abban, hogy helyes az értékítélete. A HÖK-telenek ebben az esetben hajlamosak lesznek belekapaszkodni bármibe, ami megerősíti őket kialakított előítéletükben, és figyelmen kívül hagyják azt, ami ezt megcáfolná (Csóti 2006). Pedig egy kapcsolati rendszer minőségét az határozza meg, hogy mennyire állnak közel egymáshoz a csoportok. Két csoport között akkor támad konfliktus, mikor nézeteik vagy szándékaik ellentétesek. A megfelelő lépés ilyenkor valamiféle kompromisszum keresése, amivel mindkét fél nyerhet valamit és elégedett lehet a végeredménnyel (Goleman 2008).

Azonban úgy tűnik, hogy bármiféle konfliktusnak a nyilvánosságra kerülése nem lehetséges az egyetemi életben. Ilyen helyzetben egy adott konfliktus azért is végigvihető, mert már felbukkanásakor az eltűnésén fáradoznak, mégpedig azoknak a szervezeteknek a vezetői, amelyek e konfliktusok megoldására lennének hivatva. Tapasztalatok szerint ez a módszer jellemző a Hallgatói Önkormányzat munkájára is.

Dolgozatom elméleti részének empirikus alátámasztására hat interjú készíttettem. Célom az volt, hogy feltárjam, hogyan vélekednek a BTK hallgatói

a HÖK tevékenységéről, és mennyire ismerik annak folyamatait és feladatait. Az elemzés során az anonimitás szabályának megfelelően nem valódi neveket használtam. A mellettük feltüntetett HK, illetve HT jelzések mutatják, hogy a válaszadó HÖK-közeli (HK) vagy HÖK-telen (HT), tehát hogy rendelkezik-e HÖK-ös ismeretséggel vagy sem.

Interjúalanyaim mindegyike 21 és 23 év közötti, a bölcsészettudományi kar eltérő szakjain tanuló harmadéves hallgató volt. HÖK-közeli interjúalanyaim nők voltak, a HÖK-telen alanyok között pedig egy férfi volt.

Az általános adatok lekérdezése után a HÖK tevékenységével kapcsolatban tettem fel kérdéseket. Elsősorban az érdekelt, hogy tisztában vannak-e a HÖK vezetőségének kilétével, tehát ismerik-e (legalábbis névről) a Hallgatói Önkormányzat elnökét.

A HÖK-közeli válaszadók közül mindenki meg tudta nevezni a HÖK jelenlegi vezetőjét, Körösparti Pétert. A HÖK-telen interjúalanyok közül csak tudta ezt az információt. Vagyis valószínű, hogy azok a hallgatók, akik rendelkeznek HÖK-ös kapcsolattal, jobban ismerik a szervezet működését és több információval rendelkeznek működéséről. Azonban nem lehet kizárni azt sem, hogy ennek oka a véletlenszerűen kiválasztott válaszadók általános tájékozottsága, illetve tájékoztatatlansága volt.

A HÖK feladataival kapcsolatos kérdésre a három HÖK-közeli és a három HÖK-telen interjúalany is belefoglalta válaszába a hallgatói érdekképviseletet, tehát a diákok érdekeinek érvényesítését. A három HÖK-telen interjúalany mindegyike említette a különböző egyetemi napok, bálók, tehát a zenés-táncos rendezvények szervezését, illetve szintén a HÖK-telenek közül ketten a feladatok közé sorolták a szociális támogatás és a különböző hallgatói juttatások elbírálását is. A HÖK-ös interjúalanyok közül csak egy említette a különböző hallgatói programok szervezését, ahogyan ezt az alábbi idézet is tükrözi. „*Én úgy gondolom, hogy bár a HÖK azért jött létre, hogy a hallgatók érdekeinek képviselője legyen, nem szabad elfelejteni a rengeteg programot, ami már többször megrendezésre került. A gólyabálók, sorsátras bulik, különböző előadások. A HÖK feladata az egyetemi élet felpezsdítése is.*” (Zsóka-HK)

A hat interjúalany mindegyike tisztában volt azzal, hogy a HÖK-nek rendezvényszervezési kötelessége van, azonban csak két HÖK-telen válasz-

adó említette meg a hallgatók anyagi támogatásával kapcsolatban ellátandó feladatkört. Úgy gondolom, hogy főleg azok az egyetemisták ismerhetik ezt a tevékenységekört, akiknek már szükségük volt ilyen fajta támogatásra, míg a legtöbb hallgató gyakran előtérbe helyezi az állandó bulizást és szórakozási lehetőségeket az egyetem évek alatt.

Arra a kérdésre, miszerint tapasztalataik szerint megfelelően látja-e el a HÖK az említett feladatokat, megoszlottak a vélemények. Az egyik válaszadó arra utalt, hogy azokat az egyetemistákat, akiknek van kapcsolatuk HÖK-ös hallgatókkal, valószínűleg előnyben részesítik. Kitti szerint: „*Részből megfelelően látja el, bár néha talán az ismerősök több segítséget kapnak, mint akinek nincs HÖK-ös ismerőse.*” (Kitti-HK)

Két HÖK-telen válaszadó is úgy gondolta, hogy a HÖK nem megfelelően látja el feladatait. Egyikük példát is említett erre: „*Amikor például az alaptámogatással kapcsolatban menten hozzájuk, hogy információt kérjek arról, hogy hogyan kell igényelni, azt sem tudták, hogy mi az, és küldtek egyik helyről a másikra. Pedig ez jogszabály szerint le van írva, hogy az alaptámogatás mikortól és kinek adható. Mondjuk ez általában elmondható a TO-ról is (Tanulmányi osztály), hogy ők se tudnak szinte soha semmit, és a hallgatókat ide-oda küldöztetik.*” (Anna-HT)

A HÖK legfőbb feladatával, az érdekképviselettel kapcsolatban a HÖK-közeli interjúalanyok közül ketten is kiemelték, hogy a hallgatók érdekképviselete csak elméletben valósul meg. Mindketten utaltak arra, hogy a tagok csak saját maguk számára szeretnének hasznot húzni és nem foglalkoznak azokkal az egyetemistákkal, akikkel valóban kellene. Ahogyan ezt az alábbi gondolatok is példázák: „*Elvileg érdekképviseleti szervezet, de én a 3 év alatt nem hallottam a tüntetéseken kívül, hogy felléptek volna a hallgatók vagy egy hallgató érdekeiben is. A saját érdekeiket viszont a HÖK-ön belül tökéletesen kielégítik. Itt a nyaralásokra gondolok például.*” (Zsóka-HK) Egy másik vélemény: „*Érdekképviseleti szervezet kellene, hogy legyen, tehát hivatalosan igen, de a gyakorlat és elmélet között szakadék húzódik, mert amit eddig tapasztaltam, az a HÖK tagok érdekein kívül nem sokat jelent. A kapcsolati tőkének van a legnagyobb szerepe, holott ilyen pozíciókban ennek helye sem kellene, hogy legyen.*” (Bori-HK)

A másik két HÖK-telen válaszadó az egyik HÖK-közeli alany (Bori) véleményéhez hasonlóan nyilatkozott. Szerintük is csak elméletben valósul

meg a hallgatók érdekképviselete, és a HÖK-ösök leginkább csak saját céljaik eléréséért tesznek valamit. Az ezzel kapcsolatban elmondottakból idéznék az alábbiakban: *„Nem vettem észre az egyetemen töltött három év alatt, hogy a hallgatók érdekeit képviselné. Inkább csak a HÖK tagok érdekeit.”* (Eszter-HT) *„Érdekképviseleti, mert elvileg részt vesznek azokban a szervezetekben, amiket említettem, de mi ebből igazából nem sokat érzékelünk. Vagyis ez nem látványos.”* (Anna-HT)

A másik két HÖK-telen válaszadó közül viszont az egyik egyenesen felsőbbrendű hallgatóknak nevezte a HÖK-ösöket, akik szerinte úgy gondolják, hogy az „átlagos” hallgatók felett állnak: *„Felsőbbrendű hallgatóknak képzelik magukat. Szerintem nagyon fent hordják az orrukat.”* (Eszter-HT)

A HÖK-telen válaszadók egységesen azt gondolták, hogy nincsen olyan hivatalos nyilvános fórum, ahol jelezni lehetne az esetleges negatív észrevételeket a Hallgatói Önkormányzattal kapcsolatban. Az interjúalanyok közül összesen öt fő vélekedett ugyanúgy erről a kérdésről.

Azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy milyen pozitív, illetve negatív eseményt tudnak a Hallgatói Önkormányzat munkájához társítani, nem voltak nagy eltérések. Mind a HÖK-közeli, mind a HÖK-telen hallgatók szerint pozitív eseménynek felelnek meg a különböző bálók, egyetemi napok, koncertek, tehát a különböző szórakozási lehetőségek. *„Én nagyon szeretem, amikor tavasszal minden héten szakhetet tartanak valahol, és nagyon sok koncert meg buli van szinte mindig ilyenkor. Ezekre amikor csak tudok, elmegyek. Ezek a legjobb bulik szerintem az évben és úgy tudom, ezeknek a szervezésében is nagy szerepe van a HÖK-nek.”* (Zsóka-HK)

Negatív eseményként egy HÖK-közeli válaszadó említette a politikai döntéshozatalt, viszont érdekes, hogy a HÖK-telen válaszadók közül kető semmilyen negatív eseményt nem tudott mondani, ami a HÖK nevéhez lenne köthető. Annak ellenére, hogy a korábbi kérdésekre adott válaszok alapján legtöbbször negatív megnyilvánulásokat tapasztalhattunk.

Mindhárom HÖK-közeli válaszadó azt mondta, hogy még nem kért segítséget HÖK-ös ismerőtől, bár az egyik interjúalany szerint lehetséges, hogy élni fog ilyen lehetőséggel a későbbiekben.

„Még nem kértem soha semmit, de eddig nem is volt rá szükségem. Viszont ha úgy alakul, lehet, hogy nem utasítanám vissza a segítséget. Más is csinál ilyet, nem hiszem, hogy meglepődnének.” (Bori-HK) Kitti említést is tett egy ilyen esetről, amikor egyik ismerőse fordult HÖK-ös barátjához. Kitti válasza ebben az esetben sem bírálta felül a HÖK-ösöket. *„Én még nem fordultam hozzá ilyen ügyben, de van olyan ismerősöm, akinek az érdekében közbenjártak. De akkor sem én kértem őket erre, hanem az ismerősöm. De amúgy azt hiszem, az ő kérése indokolt volt, csak bebiztosította magát. Szerintem anélkül is kapott volna támogatást.”* (Kitti-HK)

Ezután arra kértem az interjúalanyokat, hogy említsenek olyan további eseteket, amikor a Hallgatói Önkormányzat előnyben részesített valakit csak azért, mert ismerte az illetőt. A HÖK-közeliak közül ketten is tudtak ilyen példát mondani, melyek közül az egyiket idézem: *„Igaz, csak hallomásból, de tudok ilyet. A szobatársam mondta, hogy egy HÖK-tag ismerőségének 3,5 volt az átlaga, de amikor kollégiumi férőhelyről kellett dönteni, az átlagot egyszerűen áttírták 4,5-re, csak azért, hogy kollégista lehessen.”* (Bori-HK)

A HÖK-telen interjúalanyok közül is ketten gondolták úgy, hogy előnyt élvezhetnek, akiknek van HÖK-ös ismerősük. Konkrét esetet nem tudtak megnevezni, de a kollégiumba való bejutással kapcsolatban lehet szerintük a legtöbb ilyen példa. A HÖK-közeliak közül senki sem gondolta úgy, hogy helyes lenne az ilyesfajta eljárás, tehát amikor HÖK-tagok előnyben részesítik valamelyik ismerősüket. Ugyanakkor az egyik válaszadó kitért rá, hogy Magyarországon általában minden ember kihasználja, ha valaki könnyebbé tudja tenni a dolgát egy bizonyos ügy intézésében. És be kell látnunk, természetes dolog, ha segítséget kérünk olyan valakitől, aki valóban kompetens egy adott témában. Csak kérdés, hogy mennyire vesszük figyelembe, hogy ezáltal másoknak nagy nehézséget okozhatunk. *„A magyar realitások talaján maradva, sajnos, sok ügyet sokkal-sokkal könnyebb elintézni, ha vannak ismerősök, akik megsürgetik a dolgokat, vagy legalább tudod, hogy odafigyelnek a kérelmedre, ügyedre.”* (Kitti-HK)

A HÖK-telenek véleménye az ilyesfajta pozitív diszkriminációról egyhangúan elítélő volt. Mind a három válaszadó, akinek nincs HÖK-ös ismerőse, negatívan véleményezte az ilyen viselkedést és nem

tetszését fejezte ki ezzel kapcsolatban. „Ha ilyet csinálnak, az negatív diszkrimináció. A valóban rászorult hallgatóktól elveszik a szociális segítségnyújtási lehetőségeket.” (Eszter-HT) „Ez nem elfogadható dolog. Pont az ő feladatuk lenne minden egyes hallgató érdekének a képviselése. Nem tehetnek különbséget senki közt, hiszen az diszkrimináció. Elítélem, ha valaki ilyet tesz.” (Anna-HT) „Ha ilyet megtudnék, kivenném a HÖK-ből és lehet, hogy az egyetemen nyilvánosságra hoznám, hogy mindenki megtudja, hogy mit csinált.” (Zoli-HT)

A HÖK-ös ismerettséggel nem rendelkező válaszadók úgy gondolták, ha elítélik a HÖK-tagok diszkrimináló viselkedését, akkor nekik sincs joguk ilyen folyamatokban részt venni, és másoknak hátrányt okozni saját céljaik elérése érdekében. Vagyis a HÖK-közeli és a HÖK-telen véleménye erről a kérdéstről teljesen ellentétes volt.

Tehát az interjúk alapján azt állapítottam meg, hogy azok, akiknek van HÖK-ös ismerősük, változóan ítélik meg a HÖK-öt. Személyes tapasztalataik és a HÖK-ös ismerősüktől hallott információk alapján viszonylag tájékozottak a Hallgatói Önkormányzat munkájáról.

A HÖK-ös ismerőssel nem rendelkező hallgatók véleménye a Hallgatói Önkormányzatról a legtöbb esetben negatív, annak ellenére, hogy ők kevésbé ismerik a szervezet felépítését, működési folyamatait. Ezek a hallgatók korruptnak, a hatalmukkal kereskedőknek gondolták a HÖK tagjait, akik bármit megtehetnek, mivel szerintük a nyilvános ellenőrzés mechanizmusai nem megfelelően működnek. Mivel azonban a HÖK-telen válaszadók csak kevés esetben rendelkeztek személyes tapasztalattal a HÖK tényleges munkáját illetően, lehetséges, hogy sokszor csak az információ hiánya vezeti hátrányhoz az említett egyetemistákat, nem pedig a HÖK-ösök diszkriminatív viselkedése.

A kutatásban felhasznált irodalom

Agárdi, Péter (1986):

Művészet és közösség,

Budapest, Múzsák Közművelődési Kiadó

Albert Fruzsina – Dávid Beáta (2007):

Embert barátjáról. A barátság szociológiája.

Budapest, Századvég Kiadó

Andorka Rudolf (2006):

Bevezetés a szociológiába.

Budapest, Osiris Kiadó

Bourdieu, Pierre (1998):

Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke.

In (Lengyel György – Szántó Zoltán szerk.):

Tőkefajták. A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája.

Budapest, Aula Kiadó 155–176.

Cohen, Albert K. (1976):

A szubkultúrák általános elmélete.

In (Huszár Tibor és Sükösd Máttyás szerk.):

Iffjúságszociológia.

Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó

Coleman, J. S. (1998):

Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke.

In (Lengyel György – Szántó Zoltán szerk.):

Tőkefajták. A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája.

Budapest, Aula Kiadó 11–43.

Csóti Marianna (2006): Te és a többiek. A társas kapcsolatok építésének praktikái. Budapest, Pro Die Kiadó

Gans, Herbert J. (2003):

Népszerű kultúra és magaskultúra.

In (Wessely Anna szerk.):

A kultúra szociológiája,

Budapest, Osiris – Láthatatlan Kollégium, 118–142.

Gergely Orsolya (2004):

„Lakásból otthont.” *Kolozsvári egyetemisták lakásmintái.*

Web Szociológiai folyóirat, 2. szám, 39-46.

Girán János – Ligeti György (2000):

Szociológiai alapismeretek.

Pécs, Comenius Bt.

Goleman, Daniel (2008):

Társas intelligencia. Az emberi kapcsolatok új tudománya.

Budapest, Nyitott Könyvműhely

- Kacsuk Zoltán (2005):
Szubkultúrák, poszt-szubkultúrák és neo-törzsek. A (látványos) ifjúsági (szub)kultúrák brit kutatásának legújabb hulláma.
Replika 53. szám, 91–110.
- Kalmár Magda – Lendvainé Aba Ildikó (1975):
Társas kapcsolatok mikroszkóp alatt.
Budapest, Tankönyvkiadó
- Parkin, Frank (1971):
Class Inequality and Political Order.
New York, Praeger.
- Rosta Gergely (2002):
Ifjúság és vallás. In (Szabó Andrea – Bauer Béla – Laki László szerk.):
Ifjúság 2000. Tanulmányok I.
Budapest, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, 220–239.
- Rosta Gergely (2007):
A magyarországi vallási változás életkori aspektusai.
In (Hegedűs Rita, Révay Edit szerk.):
Úton... – Tanulmányok Tomka Miklós tiszteletére.
Szeged, SZTE BTK Vallástudományi Tanszék, 297–311. (A cikk internetes elérhetősége: <http://www.faludiakademia.hu/?m=3&am=29%20-%2013k>, utolsó látogatás: 2009-09-03)
- Szapu Magda (2002):
A zürkorszak gyermekei. Mai ifjúsági csoportkultúrák.
Budapest, Századvég Kiadó
- Taylor, R. L. (1994):
Subcultures and Countercultures.
In: R. E. Asher, J. M. Y. Simpson (eds.),
The Encyclopedia of Language and Linguistics.
Volume 8. Oxford, New York, Seoul, Tokyo,
Pergamon Press. 4385–4390. Magyarul:
Taylor, R. L. (2002):
Subkultúrák és ellenkultúrák.
In (Várnai Judit Szilvia – Kis Tamás szerk.):
A szlengkutató 111 éve. Szlengkutató 4. sz.
Debrecen, 361–73.
- Vitányi Iván (1997):
A magyar társadalom kulturális állapota.
Budapest, Maecenas
- Wessely Anna (1998):
A kultúra szociológiai tanulmányozása.
In (Wessely Anna szerk.):
A kultúra szociológiája.
Budapest, Osiris Kiadó, 7–27.
- Williams, Raymond (2003):
A kultúra értelmezése.
In (Wessely Anna szerk.):
A kultúra szociológiája,
Budapest, Osiris Kiadó – Láthatatlan Kollégium
- A Bázis honlapja: <http://www.bazisclub.hu/>, utolsó látogatás: 2009-08-30.
- A Lovarda honlapja: <http://www.lovarda.hu/>, utolsó látogatás: 2009-08-30.

Összefoglalás

A felsőoktatásba való felvétel a fiatalok önállósodásának kezdetét is jelenti. Ehhez azonban szükség van egy biztos anyagi háttérre, amelyre alapozva az egyetemisták tervezhetik közeli, illetve távoli jövőjüket. Ebben nyújtanak segítséget a különböző diákszövetkezetek, melyeken keresztül a hallgatók dolgozni szándékozó nagy része sikeresen munkát találhat. Kérdés azonban, hogy a pénzért megdolgozók mire fordítják munkájuk „gyümölcsét”, és mennyire helyezik a munka mellett háttérbe egyetemi tanulmányaikat. Kutatásunk szerint külön csoportot alkotnak, akik gazdálkodnak, takarékoskodnak pénzükkel, illetve akik egyetemi tanulmányaikra fordítják a munkájuk során megkeresett összeget. Emellett létezik egy olyan csoport is, melynek tagjai az állandó bulizásra, rendszeres vásárlásra vagy éppen szerencsejátékokra költik a munkájukért vagy akár szüleiktől kapott pénzt.

Az egyetemistákat képviselő Hallgatói Önkormányzat tagjai körében is változó, hogy „hatalmukat”, tehát bizonyos helyzetekben megkövetelt döntéshozó jogkörüket hogyan és milyen módon alkalmazzák a hallgatók körében. Ettől függően beszélhetünk olyan egyetemista csoportról, melynek tagjai ismeretségben állnak, illetve olyanról, mely-

nek tagjai nem állnak ismeretségben a Hallgatói Önkormányzat valamely tagjával, és egy harmadik csoportot alkotnak maguk a Hallgatói Önkormányzat tagjai. A három csoport között fennálló változatos viszonyok jellemzésére is sor került a fentiekben.

Tehát a pénzhez és a hatalomhoz való viszony az egyetemisták körében meghatározó tényezők. Pénzre – különösen egyetemi tanulmányaink alatt – mindig szükség van, hiszen a kollégium illetve albérlet, az étkezés, a tandíj, a tankönyvek mind-mind költségeket okozó tényezők, melyek pénzért megvásárolhatók. Ezzel ellentétben az egyetemen szerezhető élmények és tapasztalatok – és nem utolsósorban a tudás – megfizethetetlenek. Ezért fontos, hogy a munka mellett se hanyagoljuk el tanulmányainkat, és rátaláljunk a munka és tanulás közötti egyensúlyra, mert egyetemistaként büszkének kell lennünk eddig megszerzett tudásunkra, és mert szorgalmunk nagyobb mértékben befolyásolja további életünket, mint gondolnánk.

Abstract

This paper – the title *Groups and borders* – presents different groups of students at the University of Debrecen. The topic of the research has been to reveal factors that generate communities of university-students.

By communications with other students, regular meetings, common interests and collective activities along the years at university students become members of varying groups. The purpose of study was to identify and to examine these communities and the factors that shape them.

The paper is based on studies made by 16 students –attending sociology– in spring 2009. The first chapter tries to clear the major theories and key-concepts of the theme by preparing bibliography. The next chapters analyze results of the

participant-observations and interviews to afford a complete image on colorful culture of the university-students in Debrecen.

The research is unique from the aspect that we are students at the university in Debrecen, so we tried to reveal a well-known world by the methods and concepts of the sociology and anthropology. The 16 studies hang around 4 dimensions (cultural consumption, entertainment, religion, money and force).

The second chapter is about *cultural consumption* that is a group-generator factor as well. This issue presents significant function of art- and culture-consumption, music, clothing, sport, life in the student hostel and media-consumption in university students' life. The chapter analyzes the relevance of standards and rules and it measures these models from the aspect of university students' group-cultures. The third chapter examines an indispensable part of the university-youth culture that is *recreation and leisure time activities*. We tried to demonstrate the sub-cultures of bars, discos and other pleasure-grounds from the viewpoint of university-students in Debrecen. The fourth chapter assays group-cultures in the context of *religion*. This dimension is also essential in the analysis in terms of symbols, values, linguistic phrases and attitude of ecclesiastical communities that can also determine groups among students. Finally, the last chapter brings out the magnitude of *money and power* at university involving the students who are dependent gamble-players, the students who are employees and the students who are the members of the university-government.

To sum up, we examined and analyzed the group-cultures of the students at Debrecen University according to the above-mentioned 4 aspects. We attempted presenting a specific segment of the 16 case-studies as we saw in spring 2009. We hope outcomes can provide a base for further explanation of the issue.